

**ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ,
ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ**

**ՀՀ ԿԳՄՍՆ «Երևանի Լեոյի անվան հ. 65 ավագ
դպրոց» ՊՈԱԿ**

**ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ**

**Թեմա՝ «Ընթերցանության ուսուցում և
տեքստի հետ աշխատանքի կազմակերպում»**

**Կատարող՝ Զ. Կիրակոսյան («Երևանի Դ. Դեմիրճյանի անվ. հ. 27
հիմն. դպրոց» ՊՈԱԿ)**

Ղեկավար՝ Բ. Պետրոսյան

ԵՐԵՎԱՆ 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	3
ԳԼՈՒԽ 1. ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄ ԵՎ ՏԵՔՍՏԻ ՀԵՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ.....	4
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ	8
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	12

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտական աշխատանքի **թեման** է՝ «Ընթերցանության ուսուցում և տեքստի հետ աշխատանքի կազմակերպում»:

Թեմայի ընտրությունը պայմանավորված է նրանով, որ մեր օրերում օտարալեզու կրթությունը հանդիսանում է հասարակական արժեք:

Թեման **արդիական է** նրանով, որ այսօր մեծացել է ընթերցանության դերն ու նշանակությունը: Երիտասարդ սերունդը ավելի սիրով է կարդում և «ընթերցելը ժամանակակից է դարձել» դպրոցներում: Տեղեկատվության հոսքը մեծ է, և այսպիսի դարաշրջանում, երբ կարճ ժամանակում հնարավոր են մեծ փոփոխություններ, ընթերցանության շնորհիվ շատ հարցեր այլ լուծումներ են ստանում: Կար շրջան, երբ ընթերցանությունը երկրորդական էր դարձել, սակայն նորարական տեխնոլոգիաների զարգացման շնորհիվ մեծացավ ընթերցանության կարևորությունը:

Աշխատանքում կիրառվել են հետևյալ **մեթոդները**՝ հետազոտություն, օրինակներ, վարժություններ:

Աշխատանքի **նպատակն** է ուսումնասիրել սովորողների օտար լեզու՝ տվյալ դեպքում ֆրանսերեն ընթերցանական կարողությունների զարգացումը:

Տվյալ աշխատանքի նպատակներից բխող **խնդիրներն են**՝

- ❖ Ուսումնասիրել ընթերցանության ուսուցման մեթոդիկան,
- ❖ Ուսումնասիրել ընթերցանության ուսուցման առանձնահատկություններն ու սկզբունքները,
- ❖ Հետազոտել ընթերցանության տեքստերի տեսակները և նրանց ընտրությանը ներկայացվող պահանջները, ընթերցանության կազմակերպման միջոցները և հնարքները:

Աշխատանքը **բաղկացած է** ներածությունից, մեկ գլխից, եզրակացությունից և գրականության ցանկից:

ԳԼՈՒԽ 1

ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄ ԵՎ ՏԵՔՍՏԻ ՀԵՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ

Օտար լեզուն դասավանդվում է որպես հաղորդակցման գործիք, որի միջոցով մարդկությունը հաղորդակից է դառնում այլ ազգությունների քաղաքակրթությանը, մշակույթին, բարքերին ու սովորույթներին, առօրյային ու մտածելակերպին:

Կարևոր է սահմանել ընթերցանության դերը կրթություն ստացող աշակերտների մոտ հաղորդակցական հմտություններ ձևավորելու ընթացքում, քանի որ ընթերցանության ողջ գործընթացը պետք է ծառայի սովորողների մոտ համապատասխան կարողություններ և հմտություններ ձևավորելու օտար լեզվով, հաղորդակցվելու որոշակի միջոց:

Ընթերցանության մշակույթը դրսևորվում է ընթերցանության ճկուն և ազդեցիկ ձևերի գործածման ռազմավարության միջոցով:

Ընթերցանության դասավանդման ողջ գործընթացը իրականացվում է տարաբնույթ տեքստերի միջոցով:

Օտար լեզվով ընթերցանության ուսուցման ընթացքում հարց է առաջանում, թե ինչպես պետք է վարվել ընթերցվող տեքստում անծանոթ բառ հանդիպելիս:

Յուրաքանչյուր անծանոթ բառի իմաստ բառարանում փնտրելը հանրահայտ միջոց է: Սակայն բառարանի՝ չափից ավելի հաճախ օգտագործելը խանգարում է ընթերցանության գործընթացի իրականացմանը:

Այսպիսով՝ եթե տեքստում առկա են անծանոթ բառեր, որոնք խանգարում են բովանդակության ընկալմանը: Նախքան բառարանից օգտվելը անհրաժեշտ է կիրառել բառիմաստի բացահայտմանն ուղղված մի շարք ռազմավարություններ:

Կարևոր է օտար լեզվով ընթերցանության ժամանակ կիրառել բանալի բառեր՝ ակտիվ բառապաշար, պասիվ բառապաշար, կռահման հմտություններ, բառակազմություն, միջազգային բառեր:

Ընթերցանության ուսուցման բոլոր փուլերում աշակերտների ուշադրությունը նոր բառապաշարի վրա բևեռելը, ներմուծվող բառերի հետագա կիրառումը, դրա շուրջ տարվող աշխատանքը խիստ կարևորվում է:

Օտար լեզվով տեքստ ընթերցելիս ճիշտ քայլերի օգտագործումը ոչ միայն կնպաստի սովորողների կողմից նոր բառապաշարի հեշտ մտապահելը, այլև ընթերցանության գործընթացը կդարձնի մատչելի և հաճելի:

Ընթերցանությունը խոսքի գործունեության անկախ տեսակ է, որն ապահովում է գրավոր հաղորդակցության ձև: Կարդալը բարձր նշանակություն ունի օգտագործման, կարևորության և մատչելիության առումով:

Ուսումնական ընթերցանության շրջանակներում առանձնանում են հետևյալները ընթերցման զույգ տեսակներ:

- Ըստ պատրաստվածության և չպատրաստված անկախության աստիճանի,
- բառարանով և առանց բառարանի ընթերցում,
- մասամբ և ամբողջությամբ հանված դժվարություններով ընթերցում,
- կախված մայրենի լեզվի մասնակցությունից՝ թարգմանություն առանց թարգմանության և թարգմանության,
- մեթոդով և բնույթով կրթական աշխատանք տեքստի բաժնով:

Ընթերցանության ուսուցման մեթոդիկաներն են տարատեսակ վարժություններն ու տեքստային աշխատանքները: Այս համատեքստում տարբերում են երկու կարգի կարողություններ՝ լեզվական նյութը հասկանալու և տեքստի բովանդակությունը հասկանալու: Ընթերցանության մեթոդներն են՝ ձայնային, վանկատառ, ամբողջական բառեր: Վերջին երկուսը բնորոշ են ֆրանսերեն լեզվին:

Ընթերցանությունը ունի գնահատման այլ չափանիշ, քանի որ կապված է որոշ պարամետրերից: Կարդալու տեխնիկան գնահատելու համար կան հետևյալ պարամետրերը.

- ընթերցման տեմպը (րոպեում բառերի որոշակի քանակ);

- սթրեսի նորմերին համապատասխանելը (իմաստաբանական, տրամաբանական. մի հարվածք պաշտոնական բառերին և այլն);
- դադարի նորմերին համապատասխանելը.
- ինտոնացիայի ճիշտ ձևերի օգտագործումը.
- ընթերցանության ընկալում:

Բոլոր պարամետրերը հավասարապես կարևոր են և որոշում են ընդհանուր հաշիվը:

Օտար լեզվով, տվյալ դեպքում՝ ֆրանսերեն լեզվով կարդալը, որպես խոսքի գործունեության տեսակ և որպես հաղորդակցության անուղղակի ձև, ըստ շատ հետազոտողների, մարդկանցից շատերի համար ամենաանհրաժեշտն է: Ընթերցանության գործընթացը հիմնված է տեխնիկական կողմի վրա, այսինքն՝ հմտությունների վրա, որոնք լեզվական երևույթների տեսողական-խոսքային-լսողական կապերն են իրենց նշանակությամբ, որի հիման վրա կատարվում է գրավոր նշանների ճանաչում և հասկացում:

Ընթերցողն ըմբռնում է տեքստը, երբ գիտի, թե որ հմտություններն ու ռազմավարություններն են առավել պատշաճ տվյալ պարագայում՝ միաժամանակ կարևորելով նաև դրանց իրականացման առանձին ձևերն ու մեխանիզմները: Ստորև ներկայացնում ենք ընթերցանական վարժությունների համակարգեր, որոնք մի կողմից՝ կոչված են զարգացնելու սովորողների ընկալողական կարողությունները (լեզվանյութի ճանաչումն ու ըմբռնումն ընթերցելիս/ունկնդրելիս), մյուս կողմից՝ կրելով ինտերակտիվ բնույթ՝ նպատակաուղղված են սովորողների հաղորդակցական իրազեկության ձևավորմանը:

Խճանկար – Սովորողները բաժանվում են խմբերի, նրանց տրվում են տեքստի տարբեր հատվածներ: Հատկացվում է որոշ ժամանակ տեքստի բովանդակությանը ծանոթանալու համար: Ապա յուրաքանչյուր խմբից ընտրվում է մեկը, և կազմվում է հավաքական խումբ: Վերջում միասին փորձում են վերականգնել տեքստը:

Գլուխկորուկ – Առաջադրանքը նման է նախորդին, բայց նաև առանձնանում է: Սովորողներին տրվում են թերթիկներ՝ տեքստերի առանձին հատվածներ: Պահանջվում է ճիշտ և ամբողջական դարձնել տեքստը: Օրինակ՝ բաժանվում են խառը դասավորությամբ բազմաթիվ էլեկտրոնային նամակներ: Սովորողները, բովանդակությունից ելնելով, պետք է ճիշտ դասավորեն դրանք: Կամ նրանց տրվում է երկու տարբեր պատմությունների իրար միացրած տարբերակը, և նրանք պետք է վերականգնեն դրանք առանձին-առանձին:

Ցուցումներին/հրահանգներին հետևելը – Սովորողները կարդում են տարբեր ընթացակարգերի մասին (օրինակ՝ բջջային հեռախոսի կամ էլեկտրոնային «թարգմանչի» օգտագործում) և փորձում ըստ նշված հրահանգների՝ հետևել քայլերի հաջորդականությանը: Մեկ այլ պարագայում նրանք պետք է համապատասխանեցնեն հրահանգները տեքստում (գրքույկում) տրված փոքր նկարների հետ, օրինակ՝ համակարգչի տպիչի օգտագործումը կամ նրա՝ գունանյութով լիցքավորելու գործընթացը:

Պոեզիա – Խմբի անդամներին բաժանվում է բանաստեղծության մեկական տող: Նրանք պետք է բարձրաձայն ընթերցեն, որից հետո տողերը ճիշտ դասավորելով՝ փորձեն ամբողջացնել բանաստեղծությունը:

Բարիմաստի կռահում – Սովորողներին տրվում են տեքստային բառեր: Խմբեր կազմելով՝ նրանք պետք է կռահեն տեքստի իմաստը մինչև ընթերցելը: Ապա կարդում են տեքստը և պարզում, թե որ խումբն է ավելի ճիշտ կռահել: Իհարկե, առավել ճիշտ կլինի սովորողներին առաջադրել ոչ թե առանձին բառեր, այլ ամբողջական արտահայտություններ, այնուհետև պահանջել, որ այդ արտահայտություններն օգտագործեն համապատասխան իրավիճակներում:

Տարբեր պատասխաններ – Հետընթերցանական վարժությունները բազմազան են: Դրանք կոչված են զարգացնելու նաև սովորողների ստեղծագործական-վերարտադրողական կարողությունները: Այս կապակցությամբ լայն տարածում ունեն համատեքստային հարցերին պատասխանելը, տեքստում առանցքային բառեր, արտահայտություններ գտնելը: Զուգահեռաբար, կարելի է կիրառել հետևյալ վարժությունը, այսպես, եթե տեքստը ներառում է հետաքրքիր փաստեր կամ տեղեկատվություն, ապա արդյունավետ կլինի

սովորողներին հանձնարարել այդ նյութի հիման վրա կազմել աղյուսակներ կամ գծապատկերներ: Ճիշտ կլինի նկարագրել տեքստի հերոսներին, նրանց փոխհարաբերությունները: Մեկ այլ պարագայում սովորողներին տրվում են անավարտ տեքստեր, և նրանք պետք է փորձեն կռահել ավարտը: Ավելին, նրանք կարող են ենթադրություններ անել՝ հասկանալու հեղինակի վերաբերմունքը:

Սովորողների հաղորդակցական կարողությունները զարգացնող ընթերցանական վարժությունները բազմաբնույթ են ու տարատեսակ: Նրանց շարքը անընդհատ կարելի է համալրել: Չէ՞ որ յուրաքանչյուր դաս առանձնանում է իր կառուցվածքով, խնդիրներով, բովանդակությամբ, ստեղծվող իրավիճակներով, լեզվանյութով, սովորողների դրսևորող հետաքրքրություններով: Հետևաբար, այսօր տեղեկատվական տեխնոլոգիաների առատ հոսքի պայմաններում որքան ավելի բազմազան ու փոխներգործուն դառնան ընթերցանության ուսուցման մեթոդներն ու գործընթացները, այնքան ավելի մեծ կլինի սովորողների ներքին պահանջմունքը, ակտիվությունը, բնականաբար, նաև ուսուցման արդյունավետությունը: Ներկայացված վարժությունները ուղղակիորեն միտված են սովորողներին օգնելու յուրացնելու լեզվանյութն առավել հետաքրքրաշարժ լեզվահաղորդակցական միջավայրում՝ ապահովելով ընթերցանության ուսուցման ժամանակակից, ինտերակտիվ մեթոդական կաղապար: Այդ ամենի համար անհրաժեշտ է, որ ընթերցանության նյութը լինի բնագիր, արդիական, սովորողներին հետաքրքրող և անհրաժեշտ, ընթերցանության նպատակը լինի իրական, արդիական, սովորողները պետք է ընթերցանությամբ զբաղվեն ոչ թե այն պատճառով, որ ուսուցիչն է հանձնարարել, այլ նպատակային՝ տեղեկացվելու կամ որևէ խնդիր լուծելու համար, ընթերցանության ողջ գործընթացը լինի իրական, արդիական, ընթերցանության ժամանակ տեքստի տիպը, ընթերցելու նպատակը, ձևն ու տեխնիկան պետք է ներդաշնակ և համահունչ լինեն:

Գոյություն ունի գործունեության երեք փուլ, որոնք օգնում են ստուգել սովորողների ընկալման ունակությունները:

Նախընթերցանության գործունեության ժամանակ՝

աշակերտներին քաջալերում են ենթադրություններ անել հիմնվելով տեքստում գտնվող պատկերների ժանրին, վերնագրին և ենթավերնագրին:

Օգտագործվում է ***մտազրոհի մեթոդը***.

1. աշակերտներին տրվում են տեքստի պարզեցված կամ կարճ տարբերակ, հեշտացվում կամ վերադասավորում են որոշ նախադասություններ:

2. Ուսուցիչը կարդում և կարճ տարբերակով բացատրում է տեքստը:

Ներկայացվում է նույն տեքստի վերաբերյալ բանավոր տեղեկություն կամ նմանատիպ տեքստ:

Տրվում են «բանալի բառեր» իսկ աշակերտները փորձում են կռահել տեքստի նյութը. Կարող են օգտագործել բառերը, սեփական տարբերակ ստեղծել և այլն:

Ընթերցանության ժամանակ գործունեություններն այլ են՝ առաջարկվում են վարժություններ, որոնք.

1. հանդիսանում են միաժամանակ և՛ նշանակետեր, և՛ նպատակներ: Օրինակ՝ ճանաչել տեքստի տեսակն ու ոճը (պատմվածք, հեքիաթ),

2. կարգի բերել խառը վիճակում գտնվող տեքստը,

3. գրառել գլխավոր մտքերը,

4. ամբողջացնել կիսատ տեքստը՝ ավելացնելով վերջին նախադասությամբ կամ բառով,

Ընթերցանությունից հետո կատարվող գործունեությունները թույլ են տալիս աշակերտներին անհատապես մոտենալ տեքստի վերլուծությանը, կատարել տեքստին վերաբերվող վարժություններ, տեստային առաջադրանքներ:

Արտահայտիչ ընթերցանության մեջ առանձնահատուկ նշանակություն է ստանում տեքստը մտապահելու խնդիրը: Տեքստը վերլուծելուց հետո, երբ յուրաքանչյուր բառ մեզ համար պարզ է, հերոսների պատկերները, նրանց

հոգեբանությունը, ամենակարևոր առաջադրանքը և մասնավոր կատարողական առաջադրանքները պարզ են, մենք կարող ենք սկսել տեքստը անգիր անել: Տեքստը անգիր անելը դժվար է, և դա հիշելը փխրուն է: Ավելի լավ է հիշել աստիճանաբար՝ ներկայացման պատրաստման գործընթացում: Տեքստի վրա նման աշխատանքի դեպքում տեղի է ունենում ակամա անգիր: Այս փուլում կարևոր է ճիշտ ամփոփել ընթերցված աշխատանքը, որպեսզի դասը թողած ունկնդիրները լիարժեք ըմբռնեն տեքստը:

Դասերում շատ կարևոր է փուլերի հաջորդականությունը: **Արդադասարանական ընթերցանություն.** Այն թույլ է տալիս հեշտությամբ, արագ և ճիշտ տիրապետել աշխատանքին: Երեխաներին հնարավորություն է տրվում խորը ներթափանցել ստեղծագործության մեջ, զգալ այն: Ուսուցչի կողմից ասված յուրաքանչյուր բառ ունի իր առանձնահատկությունները: Եվ հետևաբար շատ կարևոր է առաջնորդվել արտահայտիչ ընթերցանության միջոցներով:

1. Բանավոր խոսքի արտահայտչականության միջոցներ

Ուսուցիչը պետք է լավ տիրապետի խոսքի տեխնիկական կողմին, այսինքն. շնչառություն, ձայն, դիկտացիա, օրթոպիկ նորմերի պահպանում. Սրանից է կախված ճիշտ, արտահայտիչ ընթերցումը:

Խոսքի տեխնիկա. Մ. Ա. Ռիբնիկովան գրել է, որ արտահայտիչ ընթերցանության աշխատանքի համակարգում անհրաժեշտ է ժամանակ հատկացնել արտասանության տեխնիկայի հատուկ դասերին: Խոսքի տեխնիկան ներառում է շնչառություն, ձայն, դիկտացիա, օրթոէպիա.

Շնչառությունը պետք է լինի ազատ, խորը, հաճախակի, աննկատ, ինքնաբերաբար ենթարկվի ընթերցողի կամքին: Իհարկե, շունչը ճիշտ օգտագործելու կարողությունը մեծապես որոշում է ձայնը կառավարելու կարողությունը: Ձայն. արտահայտիչ ընթերցանության համար մեծ նշանակություն ունի հնչեղ, հաճելի տեմբրը, ճկուն, բավականին բարձր, հնազանդ ձայնը: Օպտիմալ ձայնը միջին ուժի և բարձրության է, քանի որ այն կարելի է հեշտությամբ իջեցնել և բարձրացնել, դարձնել հանգիստ և բարձր: Ձայնը բեմադրելու հիմնական խնդիրներից մեկը այսպես կոչված ձայնային հարձակումն օգտագործելու ունակությունն է՝ ճիշտ շնչառության հիման վրա ազատ, հանգիստ ձայն ստանալու համար: Ձայնային հարձակումը ձայնալարերը փակելու միջոց է շնչառական դիրքից խոսքի դիրքի անցնելու պահին:

Ամփոփելով ընթերցանության գործունեության փուլերը, կարող ենք ասել հետևյալը՝ ընթերցանության բոլոր փուլերում աշակերտները պետք է ունենան հստակ նպատակ՝ ելնելով գործունեության իմաստից և նրա անձնական կողմնորոշումից, որն էլ թույլ է տալիս պատասխանելու «ինչու՞ սովորել» հարցին:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Լեզուն մարդու կենսագործունեությունն ապահովող նախապայմանն ու միջոցն է: Լեզվով են մարդիկ շփվում ու հաղորդակցվում շրջապատի հետ: Լեզուն մտածողության միջոց է, որով մարդը մտածում է ընկալում, գիտելիքներ ձեռք բերում, ընթերցում և հասկանում:

Ընթերցանության համար կարելի է առաջադրել հետևյալ հիմնական ամփոփ կանոնները.

1. Անհրաժեշտ է ընթերցանության համար նարավոր չափով խիստ և պլանաչափ ընտրություն կատարել:
2. Ընթերցանությունը չպիտի մեքենայական բնույթ կրի և սկզբից մինչև վերջ պիտի գիտակցաբար կատարվի:
3. Ընթերցանությունը ընթերցողի կողմից տեքստի բովանդակության վրա կատարված ակտիվ և ինքնուրույն աշխատանք դառնա:
4. Ընթերցանության հետևանքները պիտի հնարավոր չափով խիստ սիստեմատիկ կարգի բերվեն:
5. Տեքստ կարդալիս ամենևին չպիտի շտապել: Պիտի կարդալ դանդաղ՝ խորապես թափանցելով տեքստի բովանդակության մեջ:
6. Ընթերցանությունը պիտի չափավոր լինի և չճնշի ընթերցողի ինքնուրույն մտածողությունը:
7. Ընթերցանությունը պիտի մշտապես կանոնավոր բնույթ կրի և օրվա ընդհանուր ժամացուցակում միանգամայն որոշակի տեղ զբաղեցնի:

Ֆրանսերեն լեզվի ուսուցման գերխնդիր կարող է համարվել արդյունավետ ընթերցանության կարողությունների և հմտությունների զարգացումը:

Ընթերցանության յուրահատկությունը կայանում է նրանում, որ այն արտահայտվում է ընթերցողի կողմից ստացված արդյունքով: Ընթերցանության ուսուցման իմ փորձից աշակերտը ընկալում, վերարտադրում և ըմբռնում է կարդացածի բովանդակությունը, տիրապետում է ընթերցանության տեխնիկային, ձեռք է բերում գրավոր տեքստը հնչյունավորելու իմացություն, սովորում վերծանել տառերի, տառակապակցությունների, բառերի, բառակապակցությունների, նախադասությունների հնչյունային համարժեքները:

Կախված ուսուցման նպատակներից՝ աշակերտներին հարկավոր է սովորեցնել նթերցանության տարբե տեսակներ.

Մակերեսային- Ընթերցանության ժամանակ պահանջվում է պարզապես ամենաընդհանուր պատկերացում կազմել թեմայի մասին և տեքստում գտնել որևէ ինֆորմացիա: Այս խնդրի լուծման համար բավական է կարդալ վերնագրերը, առանձին պարբերություններ կամ նախադասություններ: Ընթերցողը ստացված ինֆորմացիայի վրա որոշում է, թե հարկավոր է արդյոք այդ տեքստն իրեն հետագա ուսումնասիրության համար, թե՛ ոչ:

Ընդհանրացնող- ընթերցանությունը սիմանվում է որպես ընթերցանություն ինքն իր համար՝ առանց ձեռք բերված ինֆորմացիայի հետագա օգտագործման:

Այս տեսակ ընթերցանության բնորոշ գծերն են արագ տեմպը, տեքստն ամբողջությամբ կարդալու պահանջը, ամբողջ բովանդակությունը և առավել կրկոր մանրամասները լիովին հասկանալը:

Ընթերցողի ուշադրությունը կենտրոնացած է տեքստի իմաստային բաղադրիչի վրա, բովանդակությունը իմաստավորելու, այն իմաստավորելու և մտապահելու վրա:

Ուսումնասիրող ընթերցանության դեպքում աշակերտների եջ պետք է զարգացնել տեքստը վերլուծելու ունակությունը: Վերջիններս պետք է կարողանան առանձնացնել տեքստի այն տարրերը, որոնք առանցքային դեր են խաղում ամբողջ տեքստը ճիշտ հասկանալու համար:

Ուսումնասիրող ընթերցանությունը ենթդրում է, որ տեքստի բովանդակությունը հետագայում օգտագործվելու է պատմելու և քննարկելու համար:

Դասարանում ես առանձնացնում են ընթերցանության հետևյալ տեսակները.

- Թռուցիկ ընթերցանություն
- Մանրակրկիտ ընթերցանություն

- Որոնոական ընթերցանություն
- Ընդհանուր բովանդակությանը ծանոթանալու ընթերցանություն
- Լուռ ընթերցանություն:

Այս տեսակների ճիշտ ընտրությունը և օգտագործումը ես փորձում եմ կիրառել տարբեր մակարդակներ ունեցող դասարաններում:

Ամենից առաջ օգտագործում եմ որոնողական ընթերցանությունը: Տարիներիս փորձը ցույց է տվել, որ այն նպատակ ունի տեքստում գտնել անձանոթ բառերը, որը կհարստացնի աշակերտների բառապաշարը, քերականական իմացությունը, հոմանիշ, հականիշ և նույնանուն բառերի որոնումը:

Ուզում եմ ներկայացնել, թե ինչպես եմ կազմակերպում աշխատանքը տեքստի հետ: Ընտրված տեքստս վեցերորդ դասարանի “Le chein cherche un ami” թեման է:

Տեքստը կարդալիս աշակերտն անխուսափելիորեն հանդիպում է անձանոթ բառերի, որոնց իմաստը երբեմն փորձում է կռահել հիմնվելով ենթադրությունների վրա: Աշակերտի մոտ ենթատեքստից բառիմաստի կռահման հմտության ձևավորումը ենթադրում է որոշակի քերականական կառույցների իմացություն, այնուամենայնիվ համապատասխան աշխատանքի շնորհիվ աշակերտները ոչ միայն կարողանում են շրջանցել քերականական դժվարությունները, այլև կռահել անձանոթ բառի իմաստը:

Որպեսզի աշակերտները կարողանան բացահայտել բառիմաստը ենթատեքստի հիման վրա, նախևառաջ անհրաժեշտ է նրանց ուշադրությունը բևեռել տվյալ բառի խոսքամասային պատկանելիության վրա:

- Եթե ծանոթ բառը գոյական է, ապա ինչ ածական է բնութագրում դրան, կախված թե ինչ բայի հետ է համադրված:

- Եթե անձանոթ բառը բայ է, ապա ինչ գոյականի հետ է համակցված, ունի արդյոք մակբայ:
- Եթե անձանոթ բառն ածական է, ապա ինչ գոյականի հետ է համադրված:
- Եթե մակբայ է, ապա որ բայի հետ է համակցված:

Այսինքն անհրաժեշտ է ուշադրություն դարձնել նախադասության ամբողջական իմաստի, նախադասությունների և դրանց բաղադրիչների միջև եղած հարաբերությունների, դրանց կապող շաղկապների վրա: Այս ամենը ևս կարող է ինչ-որ բան հուշել բառիմաստի մասին:

Որպեսզի աշակերտի մոտ զարգանա բառի՝ ենթատեքստի միջոցով իմաստի կռահման հմտությունը, ուսուցիչն աշխատանքը պետք է սկսի պարզագույն օրինակներով և մանրամասն բացատրություն-վերլուծություններով:

Եթե աշակերտներին չի հաջողվում բացահայտել անձանոթ բառի իմաստը՝ հիմնվելով լեզվական փորձի, կռահելու կարողության վրա, ապա այս դեպքում վերջինիս բացահայտումը իրականացվում է երկու եղանակով.

1. Ոչ լեզվական
2. Լեզվական

Ոչ լեզվական եղանակն արտահայտվում է առարկայական զննականությամբ, որն իր հերթին ներառում է. ա/ առարկաներ, նկարներ, գործողություններ և իրադարձություններ պատկերող ֆիլմերի ցուցադրում, բ/ ժեստերի ցուցադրում, գ/ դիմախաղ:

Բառիմաստի բացահայտման լեզվական եղանակները ներառում են թարգմանական և ոչ թարգմանական ձևեր:

Բառիմաստի բացահայտման ոչ թարգմանական եղանակը ենթադրում է այնպիսի միջոցների, հնարների կիրառում, ինչպիսիք են՝ սահմանում, թվարկում, բառիմաստի բացահայտում հոմանիշ/հականիշ բառերի օգնությամբ:

Բառիմաստի բացահայտման թարգմանական եղանակն արտահայտվում է երկու ձևով.
ա/ բառի ուղիղ թարգմանությամբ

բ/ թարգմանություն՝ բացատրությամբ

Եթե բառիմաստի բացահայտումը վերը նշված եղանակներով դառնում է անհնար և աշակերտները ստիպված են լինում դիմելու բառարանի օգնությանը, ուուցչի խնդիրն է աշակերտի մոտ ձևավորել բառարանից օգտվելու համապատասխան հմտություն:

Վերջինս կարելի է իրականացնել հետևյալ վարժությունների միջոցով.

ա/ այբբենական հերթականությամբ մի շարք բառերի դասավորում,

բ/ բառի ուղիղ ձևի ճանաչում,

գ/ բառի խոսքամասային պատկանելիության որոշում,

դ/ ենթատեքստի հետ բառի նշանակության համադրում:

Ի դեպ, նոր բառապաշարի հետ աշխատելիս ուուուցչի ուշադրությունը ոչ թե պետք է բևեռվի մեծ թվով նոր բառեր սովորեցնելու վրա, այլ պետք է օգնի աշակերտներին ինքնուրույն աշխատել նոր բառերի հետ, մտապահել և կիրառել դրանք:

Տեքստի հետ աշխատանքի ժամանակ նախ աշակերտները իմ օգնությամբ որոշում են տեքստի առանձնահատկությունները /առակ, հեքիաթ, պատմվածք/, ճշտում առկա նյութի անվանումը:

Աշակերտները լուռ ընթերցանությամբ կարդում են տեքստը, որից հետո ուղղորդված ընթերցանության միջոցով հատվածաբար ընթերցում են տեքստը:

Առաջարկում եմ, որ աշակերտները ընթերցանության տեխնիկայի ուուուցման ժամանակ պետք է.

- Կարողանան կարդալ ֆրանսերեն բառերի տառադարձությամբ,
- Իմանան ընթերցանության կանոնները
- Կարողանան կարդալ տարբեր առոգանությամբ
- Կարողանան կարդալ տարբեր արագություններով՝ կախված ընթերցանության նպատակից::

Ընթերցանության՝ որպես լեզվական նյութի ուուուցման միջոցի ուուուցման ժամանակ տեքստի օգտագործման նպատակներն են՝

- Տեքստից դուրս ենք բերում բառային և քերականական նյութը
- Գրում ենք գրատախտակին ամեն մի պարբերության անձանոթ բառերը և արտահայտությունները
- Պետք է ընդգծեն տեքստի գրավոր միտքը
- Հասկանան տեքստի հիմնական բովանդակությունը
- Հասկանան ավարտուն հատվածների մեջ գործող պատճառահետևանքային կապերը
- Եզրակացություններ և հետևություններ անել կարդացածից
- Տեքստի վրա հիմնվելով հասկանան բառերի իմաստը:

Տեքստի վրա աշխատելիս կարևոր է բառապաշարի յուրացումը, որը ենթադրում է՝

1. Բառային միավորների ձևի և իմաստի մտապահում

2. Բառային միավորների խոսքային գործունեության տեսակներում կիրառելու կարողություն և հմտություն

3. Բառային միավորները լսելիս կամ կարդալիս դրանք հասկանալու կարողություն:

Այսպիսով, տիրապետելով բառապաշարին՝ կկարողանան արդյունավետ գործունեություն ծավալել խոսքային գործունեության մեջ:

՝«Le chien chercher un ami» տեքստի հետ աշխատելիս՝ նախ սովորեցնում եմ ասացվածքը.

“Dis-moi qui est ton ami, je te dirai qui es-tu”

Այնուհետև հարցերի միջոցով պարզում եմ ամեն մի պարբերության նպատակը:

Le chien chercher le lievre, le loup J’ours, enfin il chercher l’homme qui a un fusil, qui a un Coeur courageux.

Կտարբերակենք ընտանի և վայրի կենդանիներին:

Կշարունակենք, կավարտենք հեքիաթը՝ կատարելով տրված նախադասությունների ավարտը: Անձանոթ

բառերը ամրապնդելու նպատակով այն կօգտագործենք նախադասությունների մեջ:

Կաշխատենք հոմանիշ-հականիշ բառերով արտահայտությունների վրա.

- **Un Coeur peureux-un Coeur courageux**

Հրամայական եղանակի վրա.

- **Tais-toi**

Passe recent-ի վրա.

- **Il va nous manger**

- **L'homme va venir**

- **Il va nous tuer**

Այսպիսով՝ տեքստի հետ աշխատանքի կազմակերպման արդյունքում կամրապնդենք բառեր և արտահայտություններ, հոմանիշ և հականիշ բառեր, կկրկնենք Imperatif եղանակը, Passe recent ժամանակը:

Տեքստի վերջում եղած առաջադրանքի միջոցով կշարադրենք նախադասությունների ավարտը՝ ըստ տրամաբանական հաջորդականության:

Կկարողանանք կրճատ ներկայացնել կարդացած նյութը, տեքստը կբաժանենք իմաստային պարբերությունների: Այս ամենից հետո ամբողջական տեքստը կփորձենք բանավոր ներկայացնել:

Կվերնագրենք աշակերտների կողմից առաջադրված պարբերությունը:

ՕՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Աստվածատրյան Մ. Գ. Օտար լեզուների դասավանդման մեթոդիկա, Լույս հրատ, Երևան 1985
2. Հանրակրթական դպրոցի ֆրանսերենի առարկայական չափորոշիչ և ծրագիր, Երևան 2007
3. Օտար լեզուները Հայաստանում, 2014 հ. 3
4. Ուսուցչի ձեռնարկ՝ Ֆրանսերեն 9
5. Ֆրանսերենի դասագիրք վեցերորդ դասարան